

Seznam příloh

Příloha 1 – Formulář pro informovaný souhlas

Příloha 2 – Ukázka přepisu části rozhovoru s ředitelkou školy

Příloha 3 – Ukázka vyplněného pozorovacího archu

Příloha č.1 – Formulář pro informovaný souhlas

Informovaný souhlas s poskytnutím rozhovoru a jeho následným využitím pro účely diplomové práce Prevence rizikového chování žáků v komunitní ZŠ Na dvorečku

Podpisem vyjadřuji souhlas s následujícími body: Byl/a jsem informována o účelu rozhovoru, kterým je sběr dat pro potřeby výzkumu diplomové práce Barbory Kročákové s názvem Prevence rizikového chování žáků v komunitní ZŠ Na dvorečku. Bylo mi sděleno, jaký bude mít rozhovor průběh. Jsem seznámen/a s právem odmítnout odpověď na jakoukoli otázku. Souhlasím s nahráváním následujícího rozhovoru a jeho následným zpracováním. Zvukový záznam rozhovoru nebude poskytnut třetím stranám a po přepsání bude vymazán. Transkripce bude přístupná pouze komisi u obhajoby diplomové práce, jinak nikomu, až na části citované v textu práce, který bude volně přístupný online. Byl/a jsem obeznámen/a s tím, jak bude s rozhovory nakládáno a jakým způsobem bude zajištěna anonymita i po skončení rozhovorů, která znemožní identifikaci mé osoby. Nikde nebude uvedeno mé jméno či jiné osobní údaje, díky kterým bych mohl/a být identifikován/a. Dávám své svolení k tomu, aby výzkumnice použila rozhovor pro potřeby své diplomové práce, a některé části v ní může citovat, zvuková nahrávka a transkripce rozhovoru však bude po ukončení výzkumu smazána.

Datum:

Podpis respondenta:

Příloha 2 – Ukázka přepisu části rozhovoru s ředitelkou školy

T: Jaké máte vzdělání?

R: *Speciální pedagog, jsem etoped.*

T: Jak dlouho pracujete ve školství?

R: *31 let.*

T: Jak dlouho pracujete v ZŠ Na dvorečku, jaké pozice a jak dlouho zde zastáváte?

R: *Od jejího založení, tedy 10 let. Spec pedagog od začátku, Jsem ředitelka, jsem i zakladatel zřizovatele a učím na druhém stupni.*

T: Jak chápete pojem „primární prevence“?

R: *Primární prevence, i když tohle spojení moc nepoužívám. Vnímám to jako nějakou ochranu dětí před nějakými nežádoucími jevy v jejich životě nebo jejich budoucím životě. Připravujeme děti na to, aby sami sebe byli schopné chránit před nežádoucími společenskými jevy.*

T: Jaké formy prevence využíváte na vaší škole?

R: *Tak snažíme se zavádět primární prevenci. Máme švp, jehož součástí je i nějaká jako nastavení ve formě wellbeingu ve škole, tak to dělají třídní učitelé s těma dětma, potom máme program prim. prevence, na jehož každoroční formě se podílí metodik prevence, speciální pedagog, třídní učitelé, metodik asistentů pedagoga a sbíráme podněty od třídních učitelů o tom, co si myslí, že by bylo vhodné vnášet do tříd a na základě toho připravíme plán prevence.*

T: Máte možnost ze své pozice ovlivnit efektivitu primární prevence na ZŠ?

R: *To si rozhodně myslím, že jo. Jednak i tím že jsem sama v oblasti prevence pracovala jako adiktolog, takže minimálně z hlediska návykových látek mám hlubší vhled do toho, a tím, že sama se jako učitel ve škole pohybuji a jsme malá škola a jsem v kontaktu s třídníma učitelama, tak určitě mám možnost to ovlivnit.*

T: Vidíte v rámci vaší každodenní činnosti výsledky vaší práce?

R: *Já si myslím, že jo, minimálně v oblasti wellbeinku a rozvoji nějakýho osobnostního rozvoje dětí vidím, že táhneme za jeden provaz a že to jako dobře funguje.*

T: Jaké jsou nejčastější formy rizikového chování na vaší škole?

R: *Ty jo, to se hodně proměňuje za poslední roky, já mám v poslední době, nebo to je to, čemu v poslední době čelím, tak je nějaké duševní zdraví u dětí, tím mám pocit, že jsou děti*

nejvíc ohrožený, potom u starších dětí samozřejmě vnímám ohrožení v kyberprostoru a u těch nejstarších potom nějaké návykové látky, ale to si myslím, že je teď jako v pozadí. Myslím, že naše děti jsou nejvíc ohrožený nějakým netolismem a kyberšikanou a takovými věcmi. Ale nemyslím si, že by byly ohrožený u nás tady, ale že jsou ohrožené vnějším prostorem.

T: Kolik případů rizikového chování řešíte jakožto školní speciální pedagog v průběhu jednoho školního roku?

R: *Tak pro mě je otázkou, co všechno strčíme do kategorie rizikového chování. Pokud za rizikový chování považuju třeba nevhodný vztahování se ke spolužákům, i když to není ještě na úrovni šikany, tak to mám pocit, že řeším každý týden. Tento týden zrovna řeším rizikové chování u jednoho chlapce, který nemá spec. vzdělávací potřeby, který mi do mailu, když jsem mu řekla: „Pošli mi video, tak abych ho mohla vidět, máš ho zaheslovaný.“ tak mi poslal všechny přístupové údaje ke svému účtu. Takže to je třeba jako zase taková pecka do hlavy, že nikdy ta prevence nekončí. Takže okamžitě jsem dávala zprávu učiteli IT, okamžitě jsem dávala zprávu učitelům druhého stupně, okamžitě kontaktovala tatínka, velmi mile jsem chlapci do mailu odpověděla, že na druhé straně mailu opravdu nemusím být já. Takže tohle jsou takové drobnosti, které podle mě řešíme každý týden, něco podobného.*

T: A něco závažnějšího, kdy je potřeba to řešit na poradě a dohodnout se, co s tím dál?

R: *Ty jo, já si myslím, že každý měsíc něco řešíme. Teď zase řeším na druhém stupni, kde je velké podezření na duševní ohrožení, to je dítě, které bude zamedikované, měla jsem teď schůzku s maminkou. Minulý týden jsme řešili tady (1. stupeň) jiný dvě děti, takže já si myslím, že tak, aby to probíhalo na úrovni schůzek s rodiči, tak je to třeba 2–3 krát do měsíce. Ale myslím, že my máme hodně posunutou hranici. Že jdeme hodně po tom, že to jako odchyťáváme hodně brzo, aby se z toho problém nestal, a věnujeme tomu pozornost, takže to řeším často. V posledních měsících hodně.*

T: Vzrůstají každoročně případy rizikového chování u dětí? (Čím si to vysvětlujete?)

R: *Hele, já si ..když bych se bavila o různých oblastech patologickéjch jevů, tak u většiny řeknu, že ne. Co opravdu masivně narůstá je psychická nepohoda dětí, tam to teda vnímám. Třeba to, co teď zažívám na druhém stupni, kdy opravdu máme děti, kde byly*

pokusy o sebevraždu v minulosti, sebepoškozování i na prvním stupni a jsou to děti, které k nám přichází z větších škol. A my jako sanujeme ten stav, jsme v kontaktu s terapeuty dětí a je to o úzký, až skoro terapeutický spolupráci s tou rodinou, tak to teda s tím jsem se v minulosti nikdy neseťkala v takové míře.

T: Z čeho myslíte, že to pramení?

R: *Nevím, jestli je to nějaký důsledek postcovidové doby, nevím, jestli je to důsledek nějakých společenských změn a tlaků ve společnosti, nevím. Já si to dávám nějak do souvislosti s covidem. Mám pocit, že určitá generace dětí zažila nějakou velkou masivní úzkost až na úrovni traumatu, upřímně i já si vzpomínám, jak jsme reagovali na ty první vlny covidový, tak nějak mám pocit, že jsme si mysleli, to, že to dětem vysvětlíme, co se kolem nás děje, že stačí, ale že tam nějaký traumata z té doby zůstávají a i míra té izolace a i z naší strany nutnost vlastně být v kontaktu přes ten online prostor, že to mohlo zvýšit ty jako úzkosti u dětí. Taký narůstá velký procento dětí s postcovidový doby, kdy třeba se nám najednou začali objevovat dyskalkulici, a já si myslím, že je to tím, že jako matika bez názornosti se v online prostoru učit nedá a pokud si malý děti na to nemůžou sáhnout, tak najednou dojde k výpadku a když se pak po dvou letech pořádně do té matiky opřem, tak oni dostanou nálepkou dyskalkulie, ale když tu nálepkou dostane dítě v páté třídě na prahu puberty, tak už to v něm může vyvolat nějakou psychickou nerovnováhu, může se cítit blbě a tím se může spustit řetězec dalšího problematického chování. Takže to jsou nějaký jako moje hypotézy. Také společenské změny, velký tlak na děti, je období zdražování, spousta dětí se dostává do nějakých nejistot, ztrácí stabilitu, může se to odrážet na dětech. Mám takový pocit, že se to objevuje víc teď v té době od covidu.*

Příloha č.3 – Ukázka vyplněného pozorovacího archu

Pozorovací arch č. 4

Téma preventivního programu	Mediální výchova - Reklama
Počet žáků	12
Ročník	1.-3.
Časová dotace	4 vyučovací hodiny
Cíl programu	Žák bude vědět, že ne vše, co je ukazováno v reklamě, je pravdivé, uvědomí si, jak může první dojem klamat, kriticky nahlédne na informace předkládané reklamou, chápe pojem „první dojem“.

Čas	Průběh programu	Poznámky
8:45	Společné přivítání v kruhu, ranní básnička, seznamovací hra pro připomenutí jmen (Jmenuji se Bára, nejraději mám vanilkovou zmrzlinu.)	Některé děti se dosud neznaly jménem, se zájmem poslouchaly nová jména.
9:00	Rozhovor s žáky nad reklamou na ponožky Dedoles. Přehrání reklamy na interaktivní tabuli. <ul style="list-style-type: none"> - Co se v reklamě odehrává? Jaké další reklamy znáte? - Je v nich vše tak, jak je to doopravdy? - Proč reklama neříká pravdu? - Komu se stalo, že koupil něco podle reklamy a vypadalo to jinak? 	Většina žáků se aktivně zapojuje, na otázky odpovídají podle očekávání učitele (známe jiné reklamy, víme, že v nich není vše doopravdy – křečci nenosí ponožky).
9:15	Učitelka rozdělila žáky do čtveřic a rozdala kartičky s reklamními efekty (nafocené jídlo). „Vyberete fotky, které myslíte, že byly upravené pro účel reklamy.“	Nejaktivnější je čtveřice třetáček, také se jim nejvíce daří správně rozhodnout. Mladší děti rozhodují hlavně podle vlastní představy, co by jídlo mělo obsahovat (pokud je na obrázku salát, nevyberou ji jako reklamní, protože ho nemají rády).
9:25	Učitelka promítá fotky na tabuli a společně argumentují, jak se která čtveřice rozhodla a proč.	Děti pracují každé na svém listu, ale ve čtveřicích se vždy domluví na stejném výrobku.
9:45	Žáci dostanou pracovní list s předtištěnou obrazovkou, jejich úkolem je nakreslit reklamu na školní pomůcku + slogan.	Děti věcně popisují, co je podle nich dobré, co by udělaly jinak.
9:50	Žáci položí své plakátky na lavici a obcházejí ostatní lavice, prohlížejí práce ostatních.	
10:05	Zhodnocení v kruhu, jak se komu povedlo nakreslit zajímavou, lákavou reklamu, vymyslet zajímavý slogan.	
10:15	Zadání – vymyslete ve čtveřicích reklamní spot, který následně natočíme na vámi vybranou školní pomůcku.	V průběhu vymýšlení učitelka prochází mezi skupinami a radí jim, jak jejich někdy velmi nereálné návrhy upravit tak, aby bylo možné je natočit v rámci dnešního vyučování.

11:00	Vyhlášení přestávky na svačinu, během které žáci mají za úkol dovymyslet spot a nacvičit ho.	Děti začínají svačit a následně se vrací k práci. Učitelka je k dispozici pro konzultace. Když si myslí, že mají vše připraveno, většina dětí vyrazí na zbytek přestávky na školní dvůr.
11:35	Natáčení spotů – jedna skupina vždy pod vedením učitelky předvede spot, ostatní sledují, učitelka natáčí.	Natáčení každého spotu se vždy opakovalo několikrát, děti z dalších skupin navrhovaly úpravy. Všichni byli aktivitou zaujatí, aktivně i pozorovali a vnášeli vlastní návrhy dalším skupinám. Hlavně nejstarší třetíáci se zapojovali celou dobu.
11:40	Promítnutí spotů na interaktivní tabuli.	Mezi skupinkami a spoty je vidět velký rozdíl v kvalitě provedení i nápadu. Děti jsou přesto zaujaté po celou dobu a dávají si najevo, že se jim práce jiné skupinky líbí. Smějí se, tleskají.
11:55	Učitelka promítá na tabuli optické klamy. Vysvětluje, čím je daný klam způsobený.	Děti se trochu rozjíždí, ve třídě je hluk, ale všechny děti vypadají, že je téma zajímavá a většina odpovídá na otázky.
12:05	Učitelka promítá na tabuli obrázek Jana Amose Komenského. „Stejně jako nám obrázky připadaly jinak, než ve skutečnosti byly, mohou nám i někteří lidé připadat jiní, než jací jsou. Víte, co je to první dojem?“ Učitelka čte text, ve kterém Komenský popisuje, jak kvůli pomluvám jiných o mnoho přišel. Komenský: „Nevěř všemu, co slyšíš.“	Tak polovina dětí se hlásí k odpovědi a s učitelkou dávají dohromady, co je to první dojem. Na dětech je vidět, že je pro ně tato otázka těžká. Učitelku tlačí čas a diskuzi, která se rozvíjí, musí ukončit kvůli odchodu na oběd.
12:15	Učitelka promítá na tabuli fotky (dítě s atopickým ekzémem a dítě s Downovým syndromem). Poté vypráví příběh dětí. - Když jste slyšeli jejich příběh, co si o nich myslíte teď? Změnil se váš první dojem?	Děti společně obědvají ve třídě, kde byly celé dopoledne. Během oběda, kdy všechny sedí, probíhá živá diskuze na nedokončené téma, do které se zapojuje i učitelka. Děti vypráví vlastní příběhy, učitelka doplňuje situacemi, do kterých by se mohly dostat, pokud by někdo dal na první dojem. Po obědě většina dětí zůstává ve třídě a společně vyhledávají další optické klamy a promítají si je na tabuli. Učitelka zůstává ve třídě spíš jako němý pozorovatel, zapojuje se, pokud ji děti osloví.
12:15-13:00	Rozloučení a odchod na oběd. Oběd a přestávka	
13:00-14:00	Celá škola se sejde v jedné učebně a žáci z jednotlivých dílen prezentují, co se během dopoledne dozvěděli a co vytvořili.	Kluci z 3. třídy dokázali věcně vystihnout dopolední program. Bylo vidět, že je zaujaly všechny tři části programu (natáčení spotu, optické klamy, první dojem) a že v jejich případě došlo k pochopení myšlenky prvního dojmu. Mladší děti v této oblasti vypadaly nejistě, nedokázaly formulovat myšlenku, ale na konkrétním příkladu ji dokázaly ukázat.